

מחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות

מחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות

מחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות

מחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות

מחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות
המחנות

Libertad stelt zich ten doel het anarchisme te propageren, zodat het ingang zal vinden bij een grotere groep mensen. Hiertoe zal zij trachten theorie en praktijk van het anarchisme in een aantal bundels te belichten. Uiteraard mogen deze bundels onbepaald vermenigvuldigd worden om zodoende bij te dragen aan de verbreiding van de idee. Voorwaarde is dat er geen winst gemaakt wordt, verder is een ieder vrij in handelen.

Kropotkin werd in 1842 geboren als Russische aristokraat. Hij bezocht Westeuropa en maakte daar kennis met de socialistische beweging; terug in Rusland werd hij gearresteerd en opgesloten. Hij ontvluchtte zijn geboorteland om zich in Frankrijk te vestigen. Intussen was hij overtuigd anarchist geworden. Maar ook uit Frankrijk moest hij de wijk nemen, ditmaal naar Engeland, waar hij van 1886 tot 1917 woonde. Desondanks bleef hij in zijn geschriften meer gericht op de Franse anarchistische pers (hij schreef hoofdzakelijk in het Frans). Zijn beroemdste werk is "De verovering van het brood", dat in 1902 in het Russisch vertaald werd. Toen hij in 1917 naar Rusland terugkeerde kreeg hij prompt een ministerspost aangeboden in de regering Kerenski. Natuurlijk kon noch wilde Kropotkin dit aanbod accepteren. Toen in November 1917 de bolsjewieken de macht grepen was zijn commentaar kort maar krachtig: "Dit delft het graf voor de revolutie". In zijn "letter to the workers of the west" lichtte hij dit standpunt toe en hij voegde er de waarschuwing bij (gericht tot de Westeuropese arbeidersklasse) om de les die de Russische revolutie leert toch vooral ter harte te nemen, de les waarvan hij de inhoud samenvat met de woorden: "Hoe men een revolutie niet moet maken". In 1921 stierf Kropotkin. Hij werd in Moskou begraven onder zeer grote belangstelling, (er liepen ruim honderdduizend mensen achter de baar). Het was de laatste grote demonstratie van de Russische anarchisten. Ze verdwenen nog datzelfde jaar bij duizenden in de gevangnissen van de CK (Tsjecha).

I

Iedere maatschappij, die gebroken heeft met het privé-eigendom, zal naar onze mening gedwongen zijn, zich op anarchistisch-kommunistische wijze te organiseren.

De Anarchie leidt tot kommunisme en het kommunisme leidt tot anarchie; zowel het een als het ander is de uitdrukking van een belangrijke tendens in de moderne samenlevingen : het streven naar gelijkheid.

Er is een tijd geweest waarin de boerenfamilie het graan dat zij verbouwd had, de wollen kleding die ze in haar hut geweven had wellicht als de vruchten van haar eigen arbeid kon beschouwen. Maar zelfs toen was deze zienswijze niet geheel juist.

Er waren toen ook al straten en bruggen - produkten van gemeenschappelijke arbeid; landerijen waar eens moerassen waren, die men door kollektieve arbeid drooggelegd had; gemeenschappelijke weidegronden, door hekken omsloten, in het onderhoud waarvan ieder zijn aandeel leverde. Een verbetering aan de weefgetouwen of in de techniek van het verven van de wol kwam allen ten goede; ook in die tijd al kon een boerenfamilie alleen bestaan op voorwaarde dat zij bij duizend gelegenheden bescherming vond bij het dorp of bij de kommune.

Maar tegenwoordig, bij een zodanige mate van industrialisering, dat alles nauw met elkaar verbonden en verweven is, en iedere produktietak alle andere nodig heeft. is het streven om de produkten een individualistische oorsprong aan te meten, aanmatigend en absoluut onhoudbaar.

Wanneer de textielindustrie of de metaalindustrie in de geciviliseerde landen een verbazingwekkende perfectionering hebben doorgemaakt, dan danken zij dat aan de gelijktijdige ontwikkeling van duizend andere grote en kleine industrieën;

Ze danken het aan de uitbreiding van het spoorwegnet, de transatlantische scheepvaart, de bekwaamheid van miljoenen arbeiders, een zekere graad van algemene cultuur in de arbeidersklasse als geheel, kortom, aan de gezamenlijke arbeidsprestaties van de wereld.

De Italianen, die bij het graven van het Suezkanaal stierven aan de cholera of aan de jicht in de Gotthardtunnel, evenals de Amerikanen die bij bosjes neervielen in de kogelregen - in de oorlog voor de afschaffing van de slavernij -, hebben tot de ontwikkeling van de katoenindustrie in Engeland en Frankrijk bijgedragen, en wel in gelijke mate als de meisjes die in de fabrieken van Manchester en Rouen verkommeren, of de ingenieur die tengevolge van de smartelijke indruk die het beeld van zo een arbeidster bij hem heeft nagelaten, de een of andere verbetering aan de weefmachines heeft uitgevonden.

Hoe wil men het aandeel taxeren dat, van alle rijkdommen die wij meehelpen op te stapelen, op ieder, individueel, neerkomt?

Wanneer we ons ten aanzien van de produktie op een algemeen vergelijkend standpunt stellen, dan kunnen wij ons niet bij de mening der kollektivisten aansluiten, dat een vergoeding naar gelang het aantal geleverde arbeidsuren een ideaal of zelfs maar een stap in de richting van het ideaal is.

We willen er niet over gaan discussiëren of in de tegenwoordige maatschappij de ruilwaarde van de waren werkelijk afgemeten wordt aan de hand van de hoeveelheid werk die erin gestoken is - wat Smith en Ricardo beweerd hebben en wat Marx van hen heeft overgenomen; ik vind het genoeg onder het voorbehoud dat ik er later nog eens op terug kom, om hier te konstateren, dat het kollektivistische ideaal ons onuitvoerbaar schijnt in een maatschappij die de produktiemiddelen als een aan allen toekomend erfdeel beschouwt. Baseert men een maatschappij op dat laatste principe, dan zal men zich ook genoodzaakt zien om tegelijkertijd het hele loonsysteem op te geven.

Het is onze overtuiging dat het getemperde individualisme van het kollektivistische systeem onverenigbaar is met het partiële kommunisme, dat het in de vorm van gemeenschappelijk eigendom van grond, dodem en gereedschappen laat zien. Een nieuwe produktievorm vraagt ook om een nieuw systeem voor het verdelen van de produkten. Een nieuwe produktiewijze kan netzomin als dat zij zich aan de oude politieke organisatievormen kan aanpassen, de oude konsumptievormen behouden.

Het loonsysteem heeft zijn oorsprong in het feit dat een klein aantal mensen zich grond, bodem en gereedschappen persoonlijk toeëigende. Dit was een noodzakelijke voorwaarde voor de ontwikkeling van de kapitalistische produktie. Het loonsysteem zal tegelijk met het kapitalisme verdwijnen; zelfs als men het zal willen vermommen door middel van "arbeidsbonnen". Het gemeenschappelijke bezit van de produktiemiddelen voert noodzakelijkerwijs tot het gemeenschappelijke genot van de uit gezamenlijke arbeid voortkomende produkten.

Wij beweren bovendien dat het kommunisme niet alleen wenselijk is, maar ook, dat de tegenwoordige maatschappijen, die gegrondvest zijn op het individualisme, gedwongen zijn om zich steeds meer in de richting van het kommunisme te bewegen.

De ontwikkeling van het individualisme gedurende de laatste drie eeuwen vindt haar verklaring voornamelijk in het streven van de mensen zich tegen de macht van de staat en het kapitaal te beschermen. Een ogenblik geloofde de mens en degenen die z'n ideeën predikten net zo, dat hij zich helemaal van de staat en van de maatschappij zou kunnen bevrijden. "Door middel van geld", zei hij, "kan ik alles kopen wat ik nodig heb." Maar het individu heeft de plank misgeslagen en de moderne geschiedenis voert het tot het inzicht terug, dat het zonder de samenwerking van allen niets vermag, ook al zitten z'n geldkisten vol met goud. Inderdaad: naast de individualistische neiging konstateren we in heel de moderne geschiedenis de tendens om enerzijds te behouden wat er nog over is van het partiële kommunisme uit het verre verleden, en anderzijds het kommunistische principe in talloze manifestaties van het leven weer tot z'n recht te doen komen.

Toen het de gemeentes van de 10e, 11e en 12e eeuw gelukt was zich te bevrijden van hun wereldlijke of kerkelijke heren, kenden zij terstond groot belang toe aan het principe van de gemeenschappelijke arbeid en het gemeenschappelijk vruchtgebruik.

De stad - niet de particulier - laadde de schepen en zond de karavanen uit voor de handel op verre landen. De opbrengst ervan kwam ten goede aan allen en niet alleen maar aan een paar afzonderlijke individuen. De stad kocht ook de levensmiddelen voor haar inwoners. De sporen van deze instellingen zijn tot aan de 19e eeuw bewaard gebleven, en tot op de dag van vandaag bewaren de volkeren hieraan in hun legenden een dankbare herinnering.

Dit alles is verdwenen. Maar de gemeente strijdt ook nu nog voor de handhaving van de laatste overblijfselen van het kommunisme, en doet dit steeds met succes, zolang de staat zich er niet met kracht tegen verzet.

Tegelijkertijd ontstaan er vanuit duizend verschillende gezichtshoeken nieuwe organisaties, gebaseerd op één en hetzelfde principe: "Ieder naar z'n behoefte", want zonder een zekere dosis aan kommunisme kunnen de tegenwoordige maatschappijen niet bestaan. Ondanks de bekrompen egoïstische gerichtheid die de geest door de waren ekonomie gekregen heeft, manifesteert zich de kommunistische tendens voortdurend en raakt zij onder alle mogelijke gedaanten in het systeem van onze betrekkingen ingeburgerd.

De brug, waarvoor men ooit een tol moest betalen indien men haar wilde oversteken, is publiek eigendom geworden. Een betaling voor het gebruik van de geplaveide wegen, en wel een betaling naar gelang het aantal af te leggen mijlen, bestaat alleen nog in het Oosten. De musea, de voor iedereen toegankelijke bibliotheken, de kosteloze scholen, de door de gemeente bekostigde voeding van kinderen, de openbare parken en tuinen, de geplaveide en verlichte straten, die voor iedereen gratis toegankelijk zijn, de waterleiding, met de algemene tendens om de betaling niet te berekenen aan de hand van de gebruikte hoeveelheid - al deze en nog vele andere instellingen zijn gegrondvest op het principe: "Neemt zoveel als jullie nodig hebt!"

De spoorwegen en de tram komen al met maand- of jaarabonnementen zonder te kijken naar het aantal ritten; en onlangs heeft een gehele natie - Hongarije - op haar spoorwegennet een zonentarief ingesteld, waarbij het geen verschil maakt of men nu een traject van 500 of van 1000 kilometer aflegt. Dan is het nog maar een kleine stap naar het eenheidstarief, zoals die bij de posterijen al bestaat. In al deze moderne verworvenheden en in duizend andere bestaat de tendens om de hoeveelheid van de konsumptie niet in rekening te brengen. De een wil duizend kilometer afleggen, de ander slechts 500. Dit zijn persoonlijke behoeften en er is geen reden om de een tweemaal zo veel te laten betalen als de ander, omdat zijn behoefte tweemaal zo groot was. Al deze fenomenen tekenen zich reeds in onze huidige individualistische maatschappijen af.

Onbetwistbaar bestaat de tendens, hoe zwak ze ook zijn mag, om de menselijke behoeften los te koppelen van eventuele diensten die de mens voor de maatschappij verricht heeft of nog gaat verrichten. Men neigt ertoe om de maatschappij als een geheel te beschouwen, waarvan de delen zo nauw met elkaar verbonden zijn dat een dienst die men aan één individu bewijst een dienst aan allen is.

Wanneer je een openbare bibliotheek - niet de nationale bibliotheek van Parijs, maar, laten we zeggen, die van Londen of Berlijn, - binnengaat, dan vraagt de bibliothekaris niet welke diensten je aan de maatschappij verleend hebt, om dan, afhankelijk van het antwoord, het ene of de vijftig gevraagde boeken te geven; integendeel, als het nodig is dan helpt hij ook nog om de gevraagde boeken in de katalogus op te zoeken, in het geval dat je daar niet goed in thuis bent.

Wanneer men een voor allen even hoge toegangsprijs betaalt, en vaak is het een bijdrage in de vorm van een arbeidsprestatie, dan stelt het wetenschappelijke milieu haar musea, haar tuinen, haar bibliotheek, haar laboratoria, haar jaarlijkse feesten etc open voor elk van haar leden, of het nu een Darwin betreft of een eenvoudige amateur.

Wanneer je in Petersburg aan een uitvinding wilt werken, dan ga je naar een speciale werkplaats alwaar men je eenplaats, een werkbank, een draaibank, alle benodigde gereedschappen en alle meetinstrumenten aanwijst, vooropgesteld dat je ermee om kunt gaan - daar laat men je werken zolang als je er zelf zin in hebt. Hier heb je gereedschap, win vrienden voor jouw idee, werk samen met kameraden uit verschillende beroepen, tenzij je liever alleen werkt, vind de vliegmachine uit - of niet, natuurlijk - dat is jouw zaak. Een Idee drijft jou voort - dat is genoeg.

Vraagt de bemanning van een reddingsboot de matrozen van een zinkend schip naar hun namen? Ze gaan aan boord en wagen hun leven in de woedende golven; soms verdrinken ze om mensen te redden waarvan ze de namen niet eens kennen. - En waarom zouden ze ze moeten kennen? "Men heeft onze hulp nodig; dat daar zijn menselijke wezens; dat is voldoende, hun recht op onze hulp staat vast. - Laten we ze redden!"

Dat is de tendens, en wel een tendens van bij uitstek kommunistische aard, die overal merkbaar is, in alle mogelijke gedaanten, zelfs in de boezem van onze hedendaagse maatschappijen, die het individualisme prediken. En als morgen een van de grote steden, die anders zo egoïstisch gezind zijn, door een of andere ramp getroffen wordt, bijvoorbeeld een belegering, dan zal diezelfde stad besluiten dat de behoeften die het eerst bevredigd moeten worden, die van de kinderen en de grijsaards zijn en wel zonder dat men vraagt welke diensten ze aan de gemeenschap bewezen hebben of nog zullen bewijzen; en het is van belang om eerst de strijders te voeden en te verzorgen - zonder te kijken naar de dapperheid of slimheid die ieder van hen nog aan de dag moet leggen, en duizenden mannen en vrouwen zullen wedijveren in zelfverloochening om de gewonden te verplegen.

De tendens in de richting van het kommunisme bestaat. Ze wordt sterker op het ogenblik dat de basisbehoeften van een ieder bevredigd zijn, en wel naarmate de produktiecapaciteit van de mens toeneemt; ze wordt des te sterker bij iedere gelegenheid dat een grote Idee de

plaats inneemt van de kleingeestige zorgen van het dagelijkse leven.

Hoe kan men er dan aan twifelen dat op de dag dat de produktiemiddelen zich in het bezit van de gemeenschap zullen bevinden, de dag dat de arbeid gemeenschappelijk zal zijn en terwijl ze een ereplaats inneemt in de maatschappij, produktiever zal zijn dan nodig is voor de behoeften van allen tezamen, hoe kan men eraan twifelen dat op die dag deze tendens haar actieradius, die nu al zo machtig is, zozeer zal uitbreiden dat ze tot het fundament van geheel het sociale leven wordt? Na het opsommen van deze voortekenen en bovendien de praktische kant van de expropriatie in overweging nemend, waar ze ons in de volgende hoofdstukken mee bezig zullen houden, beschouwen wij het als onze eerste opgave om - nadat de revolutie de macht die het huidige systeem verdedigt gebroken heeft -, terstond het kommunisme tot stand te brengen.

Maar ons kommunisme is niet dat van de autoritaire Duitse theoretici. (onderstreping Lib.)

Het is het anarchistische kommunisme, het kommunisme zonder regering - dat van vrije mensen. Het is de vereniging van de beide door de mensheid van oudsher nagestreefde doelen: de economische vrijheid en de politieke vrijheid.

II

Wanneer we de "anarchie" als de ideale politieke organisatie beschouwen, dan brengen we daarmee een tweede uitgesproken tendens van de mensheid onder woorden. Telkens wanneer de ontwikkelingsgang van de Europese samenlevingen het toeliet, schudden deze samenlevingen het juk van de autoriteit af en werkten een systeem uit dat gebaseerd was op de principes van de individuele vrijheid. En in de geschiedenis zien wij dat de perioden waarin tengevolge van partieel of algemeen oproer de regeringen uit het lood geslagen waren, tijden van snelle vooruitgang waren op economisch zowel als op intellectueel gebied.

Nu eens is het de bevrijding van de gemeenten, wier verworvenheden, - de vrucht van de vrije arbeid der vrije associaties - nimmer overtroffen zijn; dan weer zijn het de boerenoorlogen, die de reformatie tot gevolg hadden en die het pausdom in gevaar brachten; of het is die maatschappij - vrij gedurende een ogenblik -, die aan de overzijde van de oceaan gecreëerd werd door mannen die het oude Europa beu waren.

En als we de huidige ontwikkeling van de geciviliseerde naties in ogenschouw nemen, dan zien we hoe zich op niet mis te verstane wijze een beweging ontplooit die er niet ten onrechte van wordt beschuldigd dat ze de invloedssfeer van de regering beperkt en het individu steeds meer speelruimte verschaft. Daarin komt de tegenwoordige revolutie tot uiting, welliswaar nog door een overmatige hoeveelheid bepalingen en overgeerfde vooroordelen gekluisterd. Zoals alle evoluties wacht ook deze slechts op de revolutie, om de oude en hinderlijke muren te slopen, om vrij tot bloei te komen in de nieuwe maatschappij.

Nadat men er gedurende lange tijd vergeefs naar gestreefd heeft om het onoplosbare probleem op te lossen, nl. het probleem om een regering tot stand te brengen, "die het individu tot gehoorzaamheid zou kunnen dwingen, zonder ooit zelf jegens de maatschappij ongehoorzaam te worden", verlangt de mensheid zich van iedere soort regering te bevrijden en aan haar behoefte aan organisatie te voldoen door middel van de vrije overeenkomst tussen individuen en groepen met gelijke belangen.

De onafhankelijkheid van de kleinere territoriale eenheid wordt een dringende noodzaak; de gemeenschappelijke overeenkomst vervangt de wet en regelt - ongehinderd door territoriale grenzen - particuliere belangen zonder het algemeen belang uit het oog te verliezen. Alles wat men oudtijds als taak van de staat beschouwde, tracht men tegenwoordig in eigen hand te nemen: men verenigt zich veel makkelijker en beter zonder staatsbemoeienis.

Als men de vooruitgang die in dit opzicht gemaakt is, bestudeert, dan komt men tot de konklusie dat de mensheid ernaar streeft om de activiteiten van de regering tot nul te reduceren, d.w.z. de staat, deze personificatie van onrecht, onderdrukking en monopoolbezit, op te ruimen

Wij kunnen al een wereld zien, waarin het individu, doordat het niet meer door wetten gekneveld wordt, allen nog maatschappelijke neigingen zal hebben. Deze neigingen zijn geboren uit het door ieder van ons gevoelde verlangen om bij de mensen in zijn omgeving hulp, medegevoel en samenwerking te zoeken.

Zeker, het idee van een staatloze maatschappij zal op z'n minst even grote tegenstand ontmoeten als de politieke economie gepaard gaande met een maatschappij zonder particulier eigendom.

Wij allen zijn grootgebracht met vooroordelen wat betreft de noodzaak van de "voorzienigheidsfuncties" van de staat.

Onze hele opvoeding, vanaf het onderricht in de Romeinse geschiedenis tot aan de inwijding in het corpus juris dat men onder de benaming "Romeins recht" bestudeert, benevens de verschillende wetenschappen die men op de universiteiten doceert, hebben ons eraan gewend om in de regering en de deugden van de voorzienigheidsstaat te geloven.

Er zijn hele filosofische systemen uitgedokterd en onderwezen om dit vooroordeel levend te houden: voor hetzelfde doel zijn er rechtstheorieën op poten gezet. Heel het politieke bedrijf berust op dit principe. En iedere politicus, van welke kleur ook, zal altijd tot het volk zeggen: "Geef mij de macht, ik wil en ik kan jullie bevrijden van de ellende waaronder jullie gebukt gaan."

Van de wieg tot het graf leven we onder de heerschappij van dit principe. Sla maar een willekeurig boek open over sociologie, over rechtskunde: je komt tot de konklusie dat de regering, haar organisaties, haar handelingen een zodanige plaats innemen dat we tenslotte wel moeten geloven dat er op de wereld alleen maar regeringen en staatslieden bestaan.

Dezelfde litanie horen we in alle toonaarden in de pers. Hele kolommen zijn gewijd aan de parlementaire debatten en aan de politieke intriges: het dagelijkse, grootse leven van een natie komt hoogstens ter sprake in een paar regels handelend over een of andere economische aangelegenheid, naar aanleiding van een nieuwe wet of (onder het hoofd "varia") door mededeling van de politie.

En als je deze kranten leest, dan kom je niet op de gedachte dat er behalve enkele persoonlijkheden die alles in hun omgeving in de schaduw stellen, die men hemelhoog verheft en die alleen door onze onwetendheid groot zijn, nog een niet te becijferen aantal wezens bestaan - bijna de gehele mensheid - die leven en sterven, die pijn en verdriet dragen, die werken en consumeren, denken en scheppend bezig zijn.

Wendt men zich daarentegen van het papier naar het leven zelf, als men een blik werpt op de maatschappij, dan wordt men getroffen door de buitengewoon kleine rol die de regering in werkelijkheid speelt.

Balzac maakte reeds de opmerking dat miljoenen boeren gedurende hun hele leven niet met de staat in aanraking komen, behalve wanneer ze zwaar drukkende belastingen moeten betalen.

Iedere dag worden er miljoenen overeenkomsten afgesloten zonder tussenkomst van de regering, en de grootste daarvan de afspraken in de handel en aan de beurs, worden in een zodanige vorm afgesloten dat de regering in geval van een wederrechtelijk verbreken van de betreffende overeenkomst niet eens kan worden aangesproken.

Praat maar eens met een man die thuis is op het gebied van de handel: hij zal zeggen dat de talloze ruilhandelingen die dagelijks plaatsvinden onmogelijk zouden zijn, als ze niet gebaseerd waren op wederzijds vertrouwen.

De gewoonte om z'n woord te houden, de wens z'n krediet niet te verliezen, zijn ruimschoots voldoende om deze - zeer betrekkelijke - eerlijkheid, de handelseer, intact te houden.

Dezelfde man die er geen been in zou zien om zijn klanten te vergiftigen met onzuivere, maar van prachtige etiketten voorziene, waren, beschouwt het als een erezaak zijn handelsverplichtingen na te komen.

Ja, als deze betrekkelijke moraal zich onder de huidige verhoudingen, waarin de enige drijvende kracht de verrijking en nog eens de verrijking is, kan ontwikkelen, kunnen we er dan aan twijfelen dat de moraal er sterk op vooruit zou gaan zodra de basis van de maatschappij niet meer zou worden gevormd door de toeigening van andermans arbeid?

Een ander verrassende karaktertrek van speciaal onze generatie pleit nog sterker voor onze ideeën. Het is het voortdurend om zich heen grijpen van ondernemingen die hun oorsprong vinden in het partikuliere initiatief en de wonderbaarlijke ontwikkeling van vrije groeperingen van welke aard ze ook mogen zijn.

In de hoofdstukken die gewijd zijn aan de "Vrije Overeenkomst" zullen we daar uitvoeriger op ingaan. Voorlopig kunnen we wel volstaan met de constatering dat deze stichtingen zo talrijk en alledaags zijn dat ze eigenlijk de essentie van de tweede helft van deze eeuw vormen. De schrijvers van het socialisme en van de burgerlijke politiek geven er echter de voorkeur aan ons voortdurend met de functies van een regering te amuseren. Deze vrije eindeloos gevarieerde organisaties zijn in zo hoge mate een produkt van natuurlijke ontwikkeling, hun aantal groeit zo snel, zij komen met zo'n verbluffend gemak van de grond, ze komen zo onvermijdelijk voort uit de alsmaar groeiende noden van de geciviliseerde mensen en ze vervangen tenslotte op zo voordelige wijze iedere gouvernementele inmenging, dat wij ze dienen te beschouwen als factoren van steeds groter gewicht voor ons maatschappelijk leven.

Als ze zich nog niet over alle terreinen van het leven uitstrekken dan is dat omdat ze een onoverkomelijk obstakel op hun weg vinden, in de vorm van arbeidersmisere, hokjesgeest, monopolie en staat. Ruim deze hindernissen uit de weg en u zult zien dat ze (de vrije organisaties) geheel bezit gaan nemen van de onmetelijke gebieden van de geciviliseerde menselijke aktiviteit.

De geschiedenis van de laatste vijftig jaar heeft het meest overtuigende bewijs geleverd van de onmacht van de representatieve regeringsvorm om de functies die men haar wilde toeschrijven waar te maken.

Eens zal men de negentiende eeuw karakteriseren als de tijd waarin de misgeboorte van het parlementarisme plaatsvond. Maar deze onmacht wordt voor iedereen zo duidelijk, de tekortkomingen van het parlementarisme en de fundamentele zwakheden van het representatieve principe worden zo zichtbaar, dat sommige denkers die het bekritiseerd hebben (J.S. Mill, Leverdays), niets anders gedaan hebben dan uiting geven aan de algemene onvrede.

Steeds meer wordt ingezien hoe absurd het is een aantal mensen te kiezen en tegen ze te zeggen: "Maakt u maar wetten voor alle activiteiten die in ons leven plaatsvinden, ook al heeft dan niemand van u er enig benul van."

Men begint te begrijpen dat de heerschappij van de meerderheden alleen maar betekent dat men alle aangelegenheden van een land overlaat aan diegenen die de kunst verstaan om deze meerderheden voor zich te winnen, d.w.z. aan de kameleons in de kamer en in de districtsvergaderingen, kortom, aan diegenen die geen mening hebben.

De mensheid zoekt en vindt nieuwe wegen.

De internationale vereniging der posterijen, de vereniging der spoorwegen en de wetenschappelijke genootschappen geven ons een voorbeeld van de oplossing die men op de weg van de "vrije overeenkomst in plaats van de wet" gevonden heeft.

Wanneer vandaag de over alle vier windrichtingen verspreide groeperingen zich voor enig gemeenschappelijk deel willen organiseren, dan benoemen ze niet meer een internationaal parlement van afgevaardigden, met onbeperkte volmacht, waartegen ze zeggen: "Maakt maar wetten en wij gehoorzamen", neen, als men tegenwoordig niet op direkte wijze of via correspondentie tot een overeenkomst kan komen, dan stuurt men deskundige gedelegeerden om te onderhandelen en men geeft ze de opdracht mee: "Tracht over deze of gene kwestie tot een gemeenschappelijk standpunt te komen en komt dan terug - maar niet met een wetsontwerp, doch met een voorstel voor een overeenkomst,

welk voorstel wij dan zullen aannemen of niet."

Zo handelen de grote industriële trusts, de wetenschappelijke genootschappen, de verenigingen van iedere soort, die zich tegenwoordig reeds over heel Europa en de Verenigde Staten verbreiden.

En net zo zal een bevrijde maatschappij moeten handelen. Om de onteigening door te voeren zal het haar absoluut onmogelijk zijn zich volgens het principe van de parlementaire representatie te organiseren.

Een op de lijfeigenschap gevestigde maatschappij kon genoeg nemen met de monarchie, een op het loonsysteem en de uitbuiting van de massa door de kapitaalbezitters gebaseerde maatschappij kon zich aan het parlementarisme aanpassen. Maar een vrije maatschappij, een maatschappij die het gemeenschappelijk bezit van het aan allen toe-komende erfdeel realiseert, moet in de vrije groepering, in de vrije federatie van de groeperingen een nieuwe organisatie vinden, een organisatie die bij de nieuwe economische fase van de geschiedenis past.

Met iedere economische fase correspondeert een politieke fase, en het zal onmogelijk zijn het eigendom op losse schroeven te zetten, zonder tegelijk een nieuwe politieke levenswijze te vinden